

ก่อนคิดแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ต้องจัดขบวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ แม้จะยังไม่เป็นที่พอใจของทุกคน ทุกภาคส่วนทั้งหมด แต่ก็เป็นที่ยอมรับ เชื่อมั่น และฝากความหวังจากภาคประชาชนอย่างสูง โดยเฉพาะในเจตนารมณ์และบทบัญญัติที่มีจุดเด่น ๓ ประการ คือ

๑ การบัญญัติรับรอง และคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน และผูกพันต่อการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทั้งหมด อีกทั้งมีมาตรการกลไก โดยเฉพาะองค์กรอิสระต่างๆ ทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

๒ การปฏิรูประบบการเมืองให้เป็นการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และเพิ่มอำนาจการตรวจสอบของภาคประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่กระบวนการเลือกตั้ง การวางแผน กำหนดนโยบายสาธารณะ การออกกฎหมาย และการถอดถอน

๒ การกำหนดหลักการและขั้นตอนที่ชัดเจนในการกระจายอำนาจให้ชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้น การที่รัฐธรรมนูญเปลี่ยนแปลงก้าวหน้ากว่าเดิมอย่างมาก เนื่องจากมีกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้ายอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และยังสนับสนุนอย่างมีพลัง **ดังนั้น สิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สุดที่ต้องรับรองคุ้มครอง และทำให้ปรากฏเป็นจริง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ทั้งนี้เพื่อทำให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในทุกด้านปรากฏผลการปฏิบัติที่เป็นจริงขึ้นได้**

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะมิให้มีการแก้ไขโดยเร็ว ต้องการนำไปสู่ผลการปฏิบัติที่ครบถ้วน และสมบูรณ์มากที่สุดเสียก่อน แต่เมื่อสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ จึงมีบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๓๖ บัญญัติว่า

“เมื่อครบห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจทำรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นได้”

เมื่อรัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ครบ ๕ ปีในเดือนตุลาคมปีนี้ จึงเริ่มมีการพูดถึงแนวคิดแก้ไขรัฐธรรมนูญจากหลายกลุ่ม **ดังนั้นสังคมทุกภาคส่วนจึงควรจะได้ตกลงเห็นพ้องกันในหลักการสำคัญก่อนที่จะคิดแก้ไขรัฐธรรมนูญ**

ประเด็นแรก รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓๖ เป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการไม่ให้มีการแก้ไขใดๆก่อนครบ ๕ ปี แต่เปิดโอกาสให้มีการทบทวนตรวจสอบผลการปฏิบัติหลังการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ **มิใช่จำเป็นต้องแก้ไขเมื่อครบ ๕ ปี อาจจะแก้ไขหรือไม่แก้ไขก็ได้** พร้อมกันนี้ให้ตรวจสอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ที่ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หรือกระทั่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและยึดเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญเป็นพื้นฐานสำคัญ

ประเด็นที่สอง ทุกกลุ่มพึงตระหนักว่า แม้ผู้มีสิทธิในการลงมติในขั้นสุดท้ายคือรัฐสภา แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ควรอย่างยิ่งที่ผู้มีอำนาจหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะมีสิทธิตัดสินใจแก้ไขได้ตามลำพัง แต่ต้องดำเนินกระบวนการโดยเคารพ

เจตนารมณ์การมีส่วนร่วมของประชาชน การทบทวน ตรวจสอบก็เพื่อให้ บรรลุผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม มิใช่แก้ไขเพื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะทุกเรื่องมีความเชื่อมร้อยต่อกันและส่งผลกระทบต่อประชาชน นั่นคือ ถ้าจะ ทบทวนให้ได้ผลดีที่สุด รวมทั้งการพิจารณาตัดสินใจว่าจะแก้ไข **เพื่ออะไร และแก้ไขประเด็นใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง จัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อน ตั้งแต่เริ่มต้น มิใช่รอเข้าร่วมการปรึกษาหารือเท่านั้น!**

ประเด็นที่สาม คำถามสำคัญที่ทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และสถาบันตุลาการ รวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆ ในรัฐธรรมนูญ จะต้องค้นคว้าหาคำตอบที่เป็นจริงก่อนอื่นก็คือ ในช่วงสี่ปีที่ผ่านมา กระบวนการ ใช้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการปฏิรูประบบการเมือง และการส่งเสริมจากภาครัฐ เพื่อให้เป็นไปตาม บทบัญญัติต่างๆ ของรัฐธรรมนูญ มีผลในการปฏิบัติที่เป็นจริงหรือไม่ เพียงใด โดยยึดถือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการสำคัญ และจะมีหนทางดำเนินการให้เป็นผลได้อย่างไร?

ในประเด็นนี้ ถ้าพิจารณาเฉพาะด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการร้องเรียน การตรวจสอบ รวมทั้งมี การศึกษาถึงกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีอำนาจ หน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พบว่า **ยังมีการละเมิดสิทธิ พื้นฐานทั้งรายบุคคล สิทธิของชุมชน ทั้งในมิติของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และการกระทำอันไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ จำนวนไม่น้อย**

ถ้าพิจารณาเฉพาะกรณีความขัดแย้งในสังคมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม และระหว่างภาคเอกชนกับชุมชน ปัจจุบันมีหลายกรณีพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น บางครั้งก่อให้เกิดความแตกแยกขัดแย้งใน ชุมชน บางกรณีมีการใช้ความรุนแรงต่อผู้นำการคัดค้าน เช่น ถูกลอบฆ่า ถูกจับกุม มาตรการกลไกต่างๆ ที่มีอยู่ก็ยังไม่ สามารถส่งเสริมและคุ้มครองให้สิทธิของประชาชนเป็นไปอย่างสมบูรณ์

ปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้การปฏิบัติยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ อาทิเช่น

๑. ความเหลื่อมล้ำระหว่างสิทธิในรัฐธรรมนูญกับความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของบุคคลและชุมชนใน การมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประชาชนแสดงความห่วงใยทรัพยากรและวิถีชีวิตเดิมของ ชุมชนอย่างกว้างขวาง ในขณะที่การดำเนินงานของภาครัฐจำนวนไม่น้อย ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิการมีส่วน ร่วม โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนและรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้ แผนพัฒนา ในระดับต่างๆ รวมทั้งแผนเฉพาะด้าน เช่น เขื่อน พลังงาน ป่าไม้ การจัดการที่ดิน เหมืองแร่ แผนด้านสิ่งแวดล้อม และ นโยบายสาธารณะต่างๆ มักจะมีการกำหนดไว้ก่อน โดยไม่มีการนำมาเสนอเพื่อรับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้มี แนวคิดทางเลือกอื่นๆ หรือมีการนำมาตรวจสอบปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในหลายกรณี เมื่อจะดำเนินโครงการตามแผนที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเพียงการ ประชาสัมพันธ์ให้รู้ข้อมูลด้านดีเป็นหลัก เพื่อโน้มน้าวใจให้เห็นด้วย หรือตีความว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการ ที่มีมติเห็นชอบ หรือไม่คัดค้านขององค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งที่จริงแล้วในหลายกรณีมีกฎหมายชัดเจนว่า **ต้องไม่คัดค้าน ทั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นและกลุ่มประชาชน ทั้งรัฐธรรมนูญเองก็รับรองสิทธิของประชาชนในชุมชนอย่างชัดเจนไว้แล้ว**

แม้บางโครงการที่ประชาชนคัดค้านจนถึงขั้นต่อต้านอย่างรุนแรง รัฐจะจัดทำประชาพิจารณ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีปี ๒๕๓๕ แต่ก็ผิดขั้นตอนที่ควรทำก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการใดๆ ทำให้ไม่เอื้อต่อการค้นพบข้อสรุปที่ดีที่สุด บนพื้นฐานการรับรู้ข้อมูลทั้งหมดร่วมกัน เพื่อจะมีทางเลือกอย่างแท้จริงก่อนการตัดสินใจ

๒. กระบวนการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ที่ขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ยิ่งล่าช้ามาก แม้มตรา ๖ จะระบุว่า “ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดๆของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ” อันก่อให้เกิดความหวังอย่างสูงว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ได้จำนวนมาก แต่แท้จริงแล้วมีอาจถูกยกเลิกได้โดยอัตโนมัติ กระบวนการยกเลิกหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ ที่สำคัญยังอยู่ที่ฝ่ายบริหารและรัฐสภาเป็นหลัก แต่ยังเป็นไปอย่างล่าช้า

แม้ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองจะมีอำนาจวินิจฉัยกฎหมาย กฎระเบียบที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ โดยที่ไม่อาจหยิบยกกฎหมาย กฎที่บังคับใช้แล้ว หรือกำลังจะบัญญัติขึ้นใหม่ มาวินิจฉัยได้เอง ขณะที่ประชาชนก็ไม่สามารถร้องเรียนโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากกรณีเป็นคู่ความในศาลและมีการโต้แย้งประเด็นกฎหมายว่าขัดรัฐธรรมนูญจึงให้ศาลนั้นเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรือแม้แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ และเสนอแนะนโยบาย กฎหมาย ต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ก็ไม่อาจเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ นอกจากประชาชนจะร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ ที่กำหนดขั้นตอนการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่างกันระหว่างโครงการของรัฐ โครงการร่วมกับเอกชนและโครงการของภาคเอกชน และการที่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดว่าต้องมีลักษณะร่วมกัน ๓ ประการคือ ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นกิจการที่หน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำตามกฎหมาย และมีวงเงินลงทุนตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป จึงจะให้มีการตรวจสอบประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเข้มงวดคั่งเช่น โครงการของรัฐ ซึ่งทำให้มีการตีความเป็นโครงการเอกชนจำนวนมาก เช่น การให้สัมปทานเหมืองแร่ (ทั้งที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและจำนวนมากอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือป่าต้นน้ำ) การผลิตโรงไฟฟ้าภาคเอกชน(ทั้งที่ผลิตเพื่อขายให้รัฐบาล) ซึ่งทำให้การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่เข้มงวด ทั้งที่ถ้าพิจารณาเริ่มจากสิทธิบุคคลและชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ทุกโครงการเช่นนี้จำเป็นต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจังในการตัดสินใจ รวมทั้งในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดด้วย

๓. กฎหมายที่ตราขึ้นรองรับสิทธิในรัฐธรรมนูญโดยตรง ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เช่น

- กฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนในการเสนอกฎหมายและตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ซึ่งเมื่อผ่านการเข้าชื่อมาแล้ว ในท้ายที่สุดก็ต้องเสนอให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณานั้นเอง แต่กฎหมายที่รองรับเรื่องนี้กลับมีกระบวนการที่ยุ่งยาก ล่าช้า และต้องใช้เงินทุนสูง เป็นภาระอย่างยิ่งต่อภาคประชาสังคม และในกฎหมายไม่กำหนดเงื่อนไขที่จะ มีหลักประกันให้รัฐสภาเร่งรัดการพิจารณา และไม่กำหนดให้มีตัวแทนของกลุ่มเป็นผู้นำเสนอต่อรัฐสภาในขั้นการพิจารณารับหลักการ รวมทั้งการไม่กำหนดให้มีสัดส่วนตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นด้วย

๔. ความล่าช้าของการตรากฎหมายรองรับสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่ไม่กำหนดเวลาแน่นอน อันที่จริงแล้ว แต่ละมาตราดังกล่าวมีเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญชัดเจนอยู่ และไม่มิตกเฉพาะกาลระบุกำหนดเวลาที่ห้ามนำมาบังคับใช้ เพียงแต่การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติ ทำให้เป็นประเด็นถกเถียงกัน ทางที่ดีที่สุดคือ ฝ่ายบริหารและรัฐสภาต้องเร่งรัดการออกกฎหมายที่สำคัญดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาที่เป็นจริง และลดความขัดแย้งในสังคม เช่น

- ๑) การมีองค์การอิสระ เพื่อศึกษาและตรวจสอบการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๕๖)
- ๒) การมีองค์การอิสระ เพื่อให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค (มาตรา ๕๗)
- ๓) การมีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น (มาตรา ๔๐)

๔) การมีกฎหมายว่าด้วยกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (มาตรา ๕๕) มาใช้แทนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งยังไม่สอดคล้องและสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่จะต้องตราขึ้นตามมาตรา ๖๐ เกี่ยวกับสิทธิการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐอันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ และ ตามมาตรา ๖๑ ว่าด้วยสิทธิการร้องทุกข์ที่ต้องได้รับการพิจารณาในเวลาอันควร รวมทั้งตามมาตรา ๔๖ ว่าด้วยสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นต้น

๕. ปัญหาเชิงการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม อาทิเช่น

- มาตรา ๑๕๐ ...การให้ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านเด็ก สตรี คนชรา และทุพพลภาพ ร่วมเป็นกรรมวิธีการวิสามัญ พิจารณาร่างกฎหมายในกรณีที่ ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่า กฎหมายนั้นมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับแต่ละกลุ่ม....

ในการปฏิบัติมีปัญหาที่ประธานสภาอาจไม่วินิจฉัย ทำให้ไม่ได้ใช้กลไกตามมาตรานี้ รวมถึงวิธีการในการขึ้นทะเบียนและคัดเลือกตัวผู้แทนองค์กรเอกชนแต่ละกลุ่ม ยังค่อนข้างจำกัดและไม่เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป ทำให้มาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนประเด็นนี้ยังไม่บรรลุผลจริงจัง

- มาตรา ๘๘ ...ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่า จะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญในหมวดนี้ .และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

แต่โดยทั่วไปยังไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสาธารณชน สื่อมวลชน และรัฐสภาอย่างจริงจังนัก

บทสรุป

บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ผ่านมากกว่า ๔ ปีก่อให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างต่อเนื่อง ว่าเอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชน ภาคประชาสังคม และผลประโยชน์โดยรวมของสังคมไทย เพียงแต่ยังไม่สามารถเกิดผลในการปฏิบัติที่เป็นจริงได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนประเด็นแรกที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันตรวจสอบและผลักดัน

ถ้าให้ประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งสถาบันและองค์กรต่างๆ วิจัยว่ายังมีเรื่องใดบ้างในรัฐธรรมนูญที่ยังไม่สมบูรณ์คงจะมีข้อเสนอได้นับร้อยๆเรื่อง แต่ถ้าถามให้ชัดเจนไปว่าเรื่องที่เสนอนั้นจำเป็นหรือไม่ต้องนำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเร่งด่วน เชื่อมั่นว่า เมื่อนำข้อเสนอต่างๆมาเชื่อมร้อยในภาพรวม ผู้คนจำนวนมากอาจยืนยันว่ายังไม่จำเป็น แต่อาจ

เน้นที่การตรากฎหมายใหม่ หรือแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบเดิม หรืออาจเน้นให้มีวิธีการที่จะสามารถกำกับให้การกระทำต่างๆ โดยเฉพาะของภาครัฐ เคารพต่อรัฐธรรมนูญและก่อให้เกิดผลการปฏิบัติที่สมบูรณ์ขึ้น

อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบันนี้ ยังไม่จำเป็นต้องสรุปว่า ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งสามองค์กรอิสระที่ระบุในมาตรา ๓๓๖ คือป.ป.ช. กกต. และศาลรัฐธรรมนูญ ก็ได้ประชุมหารือร่วมกับองค์กรอิสระต่างๆ และมีมติร่วมกันอย่างชัดเจนว่า จะต้องมีการจัดตั้งคณะทำงานจากทุกองค์กรอิสระ ร่วมกับสถาบันการเมือง สถาบันวิชาการ และภาคประชาชน

เพื่อทบทวนและตรวจสอบอุปสรรคและปัญหาของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ บนพื้นฐานหลักการที่ว่า

๑. ทบทวนผลการปฏิบัติโดยยึดมั่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และถือเป็นการรณรงค์ครั้งสำคัญในสังคม เพื่อทำความเข้าใจต่อรัฐธรรมนูญร่วมกัน
๒. ต้องให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆอย่างจริงจังตั้งแต่เริ่มต้น
๓. จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบ ในการกำหนดว่าควรแก้ไขหรือไม่ และประเด็นใดบ้าง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวม และไม่ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องตัดสินใจ
๔. ปัญหาสำคัญเร่งด่วนคือ การตรวจสอบอุปสรรคและปัญหาที่เป็นผลจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่ไม่เอื้อหรือขัดขวางต่อการบังคับใช้ของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการตรากฎหมาย กฎระเบียบใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีผลการปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหาทัศนคติในการดำเนินการ โดยเฉพาะของภาครัฐ บางส่วน ที่ยังไม่เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

วันนี้ ประชาชนทุกคนควรถือโอกาสนี้เร่งศึกษา ทำความเข้าใจต่อรัฐธรรมนูญ และช่วยกันนำเสนอต่อสาธารณะ ในมุมมองของตนเอง เพื่อทุกฝ่ายจะได้เรียนรู้ ศึกษา และถกเถียงร่วมกัน อันจะนำไปสู่รัฐธรรมนูญที่เป็นจริง มีชีวิต และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจำเป็นจะต้องแก้ไขหรือไม่ก็ตาม

สุทิน ไชยรส
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๒ มิถุนายน ๔๕